

Стажування молодих українських викладачів у США за Програмою ім. Фулбрайта

Проблеми одержання освіти, зокрема додаткової, якісного кадрового забезпечення бібліотечної галузі стоять у нашій країні сьогодні як ніколи гостро.

НБУВ уже неодноразово порушувала ці питання і надалі триматиме їх під своєю прискіпливою увагою. Свідченням цьому є й запрошення виступити перед бібліотечною громадськістю Києва американську вчену, доктора наук, професора із США пані Марту Богачевську-Хом'як*, яка нині представляє Центр міжнародних обмінів у галузях освіти та науки (International Educational Advising Center)**, Програму ім. Фулбрайта***.

У США, де функціонують різного рівня бібліотеки—інформаційні центри, бібліотечних працівників готують до роботи як фахівців інформаційних структур, про нагальну необхідність чого вже було заявлено на міжнародних наукових конференціях, робочих нарадах і семінарах, що останнім часом проводить НБУВ.

Технологія підготовки фахівців нової форми в Україні потребує суттєвого вдосконалення, психологічної переорієнтації, нових концептуальних підходів викладання.

Америка пропонує свій варіант навчальної системи перепідготовки.

* Марта Богачевська-Хом'як народилася у Львівській обл. в сім'ї адвоката. З 1940-х років мешкає в США. Закінчила Пенсільванський університет, аспірантуру в Колумбійському університеті, де в 1968 р. захистила докторську дисертацію з історії російської філософської думки XIX ст. Майже 25 років викладала історію в університетах Нью-Йорка, Нью-Джерсі, Вашингтона, в Гарвардському університеті, вела дослідницьку програму в Національному фонді сприяння гуманітарним наукам у Вашингтоні, читала курси з історії України в університеті ім. Джорджа Вашингтона, лауреат престижних американських премій. Автор багатьох наукових праць, активний учасник численних наукових конференцій. Керує однією з перекладацьких програм.

** Центр Міжнародних обмінів у Галузях Освіти та Науки (International Educational Advising Center), кімн. 203, вул. Володимирська, 60. Київ, 01033.

Тел.: (044) 221-31-92 / 224-73-56.

E-mail: accels@accels.kiev.ua.

*** Офіс Програми ім. Фулбрайта: кімн. 219, вул. Мельникова, 63, Київ, 04050.

Тел. / факс: (044) 213-92-79.

E-mail: fulbrigh@carrier.kiev.ua

Пані Марта Богачевська-Хом'як детально ознайомила присутніх у залі Вченої ради НБУВ з Програмою стажування молодих викладачів вищих навчальних закладів (Inter Faculty Development Program) на 2001—2002 рр., мета якої сприяти розвитку і подальшому зміцненню співпраці між університетами США та України.

— Молоді викладачі, — зазначила п. професор, — мають можливість підвищити свій професійний рівень і набути практичний досвід нових методик викладання й планування навчального процесу. Стипендіати JFDP відвідуватимуть курси, проводитимуть дослідницьку роботу, пробуватимуть свої сили у читанні лекцій в університетах США. Гранти (на конкурсних засадах) надаються викладачам суспільних і гуманітарних наук на один рік.

Програма заснована та фінансується Бюро у справах освіти й культури Держдепартаменту США (ECA). Американська рада зі співробітництва в галузях освіти та вивчення мов (ACTR / ACCELS) перебрала на себе загальну координацію Програми, здійснює матеріально-технічну підтримку стипендіатів, допомагає їм після повернення додому: фінансує науково-дослідницьку діяльність на батьківщині, видання підручників і посібників, участь у конференціях та семінарах. Тобто, сприяє реалізації інтелектуального потенціалу. Один раз у три роки найкращим випускникам надається грант.

Пані М. Богачевська-Хом'як підкреслила, що кандидати мусять мати українське громадянство, викладати у ВНЗ, професійний досвід роботи має бути не менше двох років; претендент повинен вільно володіти англійською мовою; відповідати вимогам для отримання візи J-1.

Серед пріоритетних галузей у конкурсі на 2001—2002 рр. названо й бібліотечну справу та інформаційні дисципліни, що становить для нашої аудиторії особливий інтерес.

Прискіплива увага звертається на процеси каталогізації, підготовку бібліографа-інформатора, на мистецтво налагоджувати зв'язки між бібліотеками і вміння використовувати їх досвід, освоєння новітніх технологій, збереження документів, мікрофільмування тощо.

Присутнім було цікаво знати, які проблеми зараз особливо хвилюють бібліотекарів США. Але відповідь здивувала: комплектування, відбір

У перерві між засіданнями міжнародної наукової конференції «Бібліотеки — центри науково-інформаційних ресурсів XXI століття» (НБУВ, 2000 р.).

Зліва направо: директор ЛНБ ім. В. Стефаника НАН України, д. і. н. Л. Крушельницька; генеральний директор НБУВ, акад. НАН України О. Онищенко; проф., д-р наук М. Богачевська-Хом'як

літератури для тривалого зберігання і ... знищення тієї видавничої продукції (звичайно, не актуального попиту), для якої не вистачає місця для розстановки, засобів для збереження. Американські бібліотеки нині вже перебувають у тій стадії, коли від перевантаження не рятують ані рухливі полиці, ані провітрювання.

Одна з перспективних тенденцій — дедалі більше поєднання функцій бібліотек та архівів. Спільні бази даних — давня мрія всіх дослідників, підкреслила п. Марта.

Про високу культуру американського суспільства свідчить увага всіх його громадян і уряду до бібліотек, усвідомлення їх значущості для загального процвітання. Скажімо, бібліотекарі, які працюють в університетських книгозбірнях, мають таку ж зарплату, як і професори ВНЗ, оскільки бібліотечні працівники суттєво сприяють науково-дослідному і навчальному процесам. Тобто, в США статус бібліотекаря наукової бібліотеки прирівняний до наукового співробітника (до речі, нагадаємо, це питання неодноразово порушувалося НБУВ на різних рівнях та нарадах, письмово закріплено в резолюціях міжнародних конференцій).

Невипадково багато відомих американських учених-гуманітаріїв, зокрема філологів, істориків, архівістів, починали свій шлях у науку саме як бібліотекарі. Наша гостя звернула увагу присутніх на сучасні тенденції в американському суспільстві. Йдеться про інтердисциплінарність. Так, науковці одразу мають кілька спеціалізацій одночасно. Скажімо: історик + архівіст + археолог.

М. Богачевська-Хом'як — розважлива людина і має колосальний досвід викладацької роботи, працювала з різними аудиторіями, й тому вона розуміє той бар'єр, який доведеться долати українським фахівцям. І не тільки молодим. Останнім,

може, буде легше, з огляду на вік. Але й їм дуже складно бачити себе в умовах проходження конкурсу, власне екзаменації-тестування. Десь глибоко в свідомості живе сподівання на банальну дитячу казочку, що «хтось» прийде і відкриє талант, як геолог відкриває плодоносне родовище у пластах землі. Американці звикли відстоювати себе, змагатися за право працювати в кращих установах.

Нашій молоді взяти участь у конкурсі, шансу його виграти нерідко заважає і невміння стисло, випукло, яскраво, вигідно сформулювати суть ідеї, свою думку, яка могла б зацікавити оточуючих чи керівника проекту, фонду. Це часто не дає змоги отримати грант. У підсумку виходить, що Україна на сьогодні подає найменше заявок на участь у різних міжнародних проектах, зокрема й Фулбрайта. На заваді стоїть і недосконале знання англійської мови. Для підвищення рівня (у рамках пропонованої Програми) створені спеціальні курси, які діють у Молдові.

Нам треба вивчати чужий досвід роботи, інший спосіб освіти. Наш, український, теж становить інтерес для американських фахівців, вони з великою охотою їдуть до нас по обміну кадрами.

Сподіваємося, що наукова молодь України вповні скористається запропонованими можливостями Програми Фулбрайта і американськими курсами, а набуті знання прислужаться нашому бібліотечно-інформаційному повсякденню.

*Наталія Солонська,
к. і. н., зав. науково-видавничим відділом,
Тетяна Арсеєнко,
завідділом іноземного комплектування
НБУВ*

© Солонська Н. Г., Київ, 2000
© Арсеєнко Т. І., Київ, 2000